

Täysistunto

Perjantai 12.2.2016 klo 13.00—13.31

3. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2015 eduskuntavaaleissa

Kertomus K 19/2015 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan. Siirrytään keskusteluun.

Keskustelu

13.00 Maarit Feldt-Ranta sd: Arvoisa puhemies, fru talman! Kyseessä on tärkeä asia, nimittäin tarkastusviraston kertomus vaalirahoitukseen liittyen. Ja niin kuin kaikki muistamme, olimme muutama vuosi sitten aika syvässä vaalirahoitukseen liittyvässä luottamuskriisissä, ja silläkin tavalla on tärkeää pysähtyä tämän asian äärelle. Vuoden 2008 tapahtumien jälkeen on tapahtunut paljon hyvää. Olemme saaneet ainakin osittain palautettua kansalaisten luottamusta poliittiseen järjestelmään, mutta edelleen on epäkohtia, joista on syytä käydä keskustelua.

Kuten tästä tarkastusviraston kertomuksesta käy ilmi, kaikki vuonna 2015 ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet ilmoituksensa eikä viranomaisilla ole mitään huomauttamista sen osalta. Hyvään suuntaan on siis monelta osin menty. Mutta on yksi asia, jonka erityisesti haluan nostaa keskusteluun: Kuten kaikki tiedämme, poliittinen valtahan jaetaan vaalien kautta, ja vaaleja käydään aika tiheällä rytmillä. Taloudelliset panostukset vaaleihin ovat kasvaneet aika merkittävästi viime vuosina. Vuodesta 2011 vuoteen 2015 kokonaisuudessaan vaalien kulut kasvoivat yli miljoonalla eurolla ja yksittäisen ilmoitusvelvollisenkin kohdalla kulut kasvoivat yli 5 000 euroa. Nytkin tässä eduskunnassa keskimäärin on joutunut käyttämään 33 000 euroa tullakseen valituksi. On aivan selvää, että tämä kustannusten kallistuminen on uhka terveelle demokratialle ja ehdokasasettelun tasa-arvoisuudelle.

Hallitus on kertonut tuovansa vielä tänä keväänä esityksen maakuntahallinnon rakentamisesta tähän maahan, ja sillä tavalla meille tulee kuntapäätöksenteon ja valtiollisen päätöksenteon lisäksi kolmas merkittävä päätöksenteon kerros, johon myös on aikomus valita päättäjät henkilövaalijärjestelmällä. On aivan selvää, että tämä tulee osaltaan myös lisäämään sekä ehdokkaiden että puolueiden rahankäyttöä vaaleissa. Ja kuten sanoin, jo tällä hetkellä olemassa oleva tilanne on uhka terveelle demokratialle ja tasa-arvoiselle ehdokasasettelulle.

Mielestäni tulisikin nyt tämän maakuntahallinnon rakentamisen yhteydessä tässä rinnalla vielä keskustella myös siitä, millä toimenpiteillä voisimme suitsia vaalikampanjoiden kustannuksennousua ja millä tavalla voisimme sillä tavalla tervehdyttää demokratiaa. Toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2016 vp

vonkin, että tämän kevään aikana keskustelemme paitsi maakuntahallinnon perustamisesta myös siihen liittyvästä vaalijärjestelmästä. Itse pitäisin erittäin terveenä sitä, että vaalilainsäädäntöämme kehitettäisiin siihen suuntaan, että pohtisimme ehdokaskohtaisille tukisummille jonkuntyyppisiä kattoja.

Joka tapauksessa pääviestini on se, että paljon hyvää on tehty, mutta tämä tilanne on muuttunut ja ne epäkohdat, jotka edelleen tähän vaalirahoitukseen liittyvät, kasvavat näiden kampanjoiden osalta. Ei ole mitään syytä päättää sitä keskustelua. Ja muistutan vielä, että viime eduskuntavaaleissa nähtiin yli 100 000 euron meneviä ehdokaskampanjoita, ja jokainen täällä oleva ymmärtää, että se merkittävästi rajoittaa sitä, minkätyyppisistä tehtävistä voi tulla Suomen parlamenttiin päättäjäksi.

13.05 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Feldt-Ranta kiinnitti huomiota siihen, että meillä voi olla hyvinkin kalliita kampanjoita. Ja sehän on totta, että se mahdollistaa sen, että ne, joilla on joko itsellään erittäin paljon taloudellisia voimavaroja käydä kampanjaa, tai ne, joilla on erittäin hyvät mahdollisuudet hankkia vaalirahoitusta, asettuvat tässä valossa vahvempaan asemaan. Mutta, edustaja Feldt-Ranta, asia ei ole ihan näin yksiselitteinen. On myös esimerkiksi sellainen näkökulma, että on ehdokkaita, joilla on erittäin vahva julkinen ura taustanaan. Ja jos ajatellaan, millä jokin uusi ehdokas pystyisi kilpailemaan tasavertaisesti jonkin sellaisen ehdokkaan kanssa, joka on tehnyt uransa esimerkiksi televisiossa tai muuten näkyvässä julkisuudessa, (Markku Rossi: Tai eduskunnassa!) niin kyllä tässä mielessä kampanjakaton asettaminen suosii eräällä tavoin näitä julkisuudesta tuttuja ehdokkaita.

13.06 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Feldt-Ranta, mainitsitte tämän, että tukisummalle tulisi jonkinsuuruinen katto. En tiedä, tarkoititteko tässä sitä, että raha tulee tukena vai että kampanjaan tulee rahaa myös omasta taskusta elikkä koko kampanjarahoitus olisi sitten jonkunsuuruinen. Sinänsä ajatus on kyllä ihan hyvä siinä mielessä, että sillä pyritään saamaan jonkunnäköistä rotia siihen, niin ettei sitä rahaa paljon käytettäisi, mutta se eriarvoistaa silloin tämän kampanjan, kuten edustaja Zyskowicz mainitsi.

Ja yksi tärkeä havainto, minkä ainakin itse olen näiden kampanjoiden aikana huomannut, on se, että ehdokkaan on hyvin helppo jättää ilmoittamatta, kun niitä ei tarvitse ilmoittaa, esimerkiksi tällaisia kaikkia vapaaehtoistyönä tulleita tukia, jotka eivät tule rahan muodossa. Ne jollakin tavalla pitäisi arvioida vaalirahailmoituksessa, mutta sattuneesta syystä tiedän hyvin monia henkilöitä, jotka saavat erilaisia tukia yrityksiltä ja muilta ja jotka eivät ilmoita niitä kuitenkaan. Elikkä silloinhan, jos tällainen katto tehdään, se johtaa semmoiseen piilotettuun vaalikampanjatukeen, jota ei edelleenkään ilmoiteta.

Mielestäni tässä suunta on ollut hyvä. Nythän tämä toiminta on läpinäkyvää (Puhemies koputtaa), ja tähän suuntaan sen pitää mennäkin.

13.07 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Feldt-Ranta kiinnitti huomiota todelliseen ongelmaan, kampanjakulujen kasvuun. Kaikki täällä tiedämme, että eduskuntavaalikampanja maksaa henkilöauton verran, toisilla se on Lada, toisilla se on Mersu, ja on kaikkea siltä väliltä. Mutta mielestäni se ajatus, jonka Feldt-Ranta nosti esille, että kampanjoille tulisi tällainen yleiskatto — se oli vihreiden kanta myös silloin, kun tätä vaalirahoituslainsäädäntöä uudistettiin — antaisi sellaisen järke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2016 vp

vän ohjenuoran, jonka puitteissa kaikki voisivat kyllä haluamaansa kampanjaa käydä, mutta näiltä ylilyönneiltä välttyttäisiin. Ehkä se asia, mikä lohduttaa, on tietysti se, että kun katsoo sitten vaalien tulostilaa, niin ainakaan aina eivät nämä kaikkein kalliimpia kampanjoita käyneet ihmiset tule valituiksi, niin että pelkästään rahalla ei eduskuntaan pääse.

13.08 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä edustaja Feldt-Ranta toi juuri sen oikean asetelman esiin. Se, mitä me täällä voimme tehdä, on se, että me voimme luoda lainsäädännöllä mahdollisuuden suitsia sitä, niin että pelkästään rahalla ei voi tänne tulla. Edustaja Zyskiewicz otti hyvän asian esille: olemmeko koskaan tasavertaisessa asemassa. Emme varmasti olekaan sen mediajulkisuuden vuoksi, mutta aivan varmasti maakunnassa toimivat henkilöt, jotka ovat mahdollisesti myös tehneet pieni-osaisten eteen töitä, ovat ehkä samanlaisessa asemassa kuin julkisuuden henkilöt — näitä pitää vähän peilata sillä lailla. Mutta tärkeää on se, että me voimme tarkastella sitä, voiko pelkästään rahalla tehdä ja ratsastaa. Siihen meillä on edellytykset, siihen me voimme puuttua.

En tiedä, mitä edustaja Niikko tarkoitti sillä, että on piiloteltua tukea, joka ei näy vaalirahoituksessa. Mielestäni silloin on lain rikkomuksesta kysymys.

13.09 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tässä toki lähde mitään vasikoimaan — jos tällaista kieltä saan käyttää, mitä nuoruudessani käytin — mutta sattuneista syistä tiedän, kuinka tavanomaista tämä vaalikamppailu oli aikoinaan, ei nyten viime eduskuntavaaleissa, mennään vähän kauemmas, jolloin näitä mainospaikkoja saatiin yritysten ostamilla rahoilla. Niitä ei koskaan ilmoiteltu yhtään missään. Tämä vaalisotkuseveltelyhän käytiin aikanaan julkisuudessa, ja siinä moni poltti näppinsä, mutta väitän, että yli puolet jäi vielä selvittämättä.

Se, mitä nyt peräänkuuluttaisin tässä — en niinkään lähtisi suitsimaan sitä, jos omaa rahaa käyttää tai rehellisesti lahjoituksena saatu rahaa — on esimerkiksi se, ovatko sosiaalidemokraatit valmiita luopumaan verovarojen käyttämisestä vaalikamppailussa, kuten ammattijärjestöiltä saadusta tuesta, joka on duunareilta kerättyä rahaa ja jota käytetään siihen, ammattijärjestöjen autoista ja tiloista ja muusta — niitä käytetään jatkuvasti — tai heitä lähellä olevien yritysten antamasta tuesta, jota siellä on. Elikkä tällaisista tuista voitaisiin kyllä luopua (Puhemies koputtaa) ja siirtyä siihen, että se, mikä maksetaan, maksetaan omasta taskusta ja aidosti lahjoitettuna.

13.10 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Feldt-Ranta otti kyllä todella demokratian toimivuuden kannalta olennaisen asian esille. Kun kampanjat kallistuvat, mainostilat kallistuvat, välineet lisääntyvät, kampanjat tulevat yhä kalliimmiksi, ja silloin rahan valta alkaa kasvaa politiikassa, ja tämä ei ole tietenkään hyvä asia kansanvallan eikä äänestäjän todellisen äänen kuulumisen kannalta.

Tästä kampanjakatostahan on aikaisemmin puhuttu, mihin edustaja Haavisto täällä viittasi. Se olisi yksi vaihtoehto, jota monessa maassa myös käytetään, että on pantu katto sille, kuinka paljon rahaa voi käyttää. Vapaaehtoistyötä ja ruohonjuuritason toimintaan se ei estä. Tarastin työryhmään, joka katsoi näitä ja teki ehdotuksia vaalirahoitussääntöjen muuttamisesta 2008, teki ehdotuksen, ja siihen ehdotuspakettiin kuuluu myös tämä kampanjakatto vaalirahan käytölle. Sitten kävi vain niin, että silloisen hallituksen käsittelyssä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2016 vp

tämä osa, tämä kampanjakatto vaalirahalle, tippui pois siitä. (Puhemies koputtaa) Mutta kyllä se on siis tutkittu ja harkinnanarvoinen esitys edelleenkin.

13.11 Maarit Feldt-Ranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeätä on tietysti sanoa myös se, että sinällään poliittisen toiminnan taloudellinen tukeminen on erittäin hyväksyttävää ja sitä ei ole mitään syytä paheksua. On erittäin hienoa, että yksittäiset kansalaiset, erilaiset järjestöt ja yritykset haluavat tukea demokraattista päätöksentekojärjestelmää maassamme. Mutta sitten on se ydinkysymys, syntyykö toisaalta rahoittajien ja yksittäisten päättäjien välille kiitollisuudenvelkaa, ja aivan varmasti mielestäni syntyy, jos tukisummat ovat massiivisia, niin kuin nyt on nähty joissakin tapauksissa kymmeniätuhansia euroja. (Ben Zyskowicz: Niillehän on katto! Tukisummille on katto!)

Pidän kahta asiaa tärkeänä: Toisaalta sitä, että me edelleen kehitämme tätä avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Se on omiaan lisäämään kansalaisten luottamusta ja myös hälventämään näitä epäselvyyksiä ja kysymyksiä. Mutta en kyllä suhtautuisi näin yliolkaisesti siihen, että nämä kustannukset ovat merkittävästi kasvaneet — siis merkittävästi kasvaneet vaaleista toiseen — ja nyt meille tulee vielä kokonainen uusi maakuntahallinto.

13.12 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä otettiin esille se, mitä ammattikuntaa kukin on edustanut ennen kuin on tähänkin taloon tullut. Nyt kai on niin, että mitä laajempi tämä kirjo on, niin sen parempi se asia on. Ja totuus lienee kuitenkin se, että vaikka miten olisi minkäkinlaista julkisuutta entisen ammattinsa takia saanut, niin ne äänet tulevat läheltä. Kukaan ei toisen vaalipiirin alueelta esimerkiksi ääniä pysty käyttämään.

Mitä taas sitten tulee tähän kampanjoitten tukemiseen, niin olen kyllä sitä mieltä, että jokainen saa omia rahojaan käyttää ihan juuri niin kuin itse tahtoo ja katsoo ja arvuuttaa sen paikan sen hinnan mukaan — ja saa paikan sitten tai ei saa. Mutta siinä olisi syytä olla kunnollinen katto, että mitä ulkopuolelta saa ottaa rahaa. (Ben Zyskowicz: Se on jo säännelty!) Ja se on myöskin tosiasia, arvoiset kollegat, että kyllä tähän taloon pääsee ihan pienelläkin rahalla. Silloin täytyy vain tehdä töitä paljon. Silloin ei jää kiitollisuudenvelkaa kenellekään muulle kuin itselleen ja äänestäjilleen.

13.14 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tuntuu, että osa kollegoista on unohtanut, mitä me olemme jo säätäneet. Edustaja Feldt-Ranta puhui massiivisista tuista. Meillähän on katto ja katot kaikissa vaaleissa siitä, kuinka paljon yksi taho saa antaa yhdelle ehdokkaalle. Tällähän on juuri pyritty siihen, että tällaiset massiiviset tuet eivät ole enää mahdollisia, jolloin niihin mahdollisesti sisältyvä epäterve riippuvuus rahoittajasta voidaan tätä kautta eliminoida.

En sano ehdottomasti "ei" tällaisille kampanjakatoille, koska totta kai minuakin hirvittävät kampanjakustannukset. En ole tosin ihan varma, että ne jatkuvasti nousevat, koska nimenomaan tämä verkko mahdollistaa kampanjoinnin myös kustannustehokkaasti. Halusin vain kiinnittää huomiota siihen, että tämän kampanjakaton asettaminen ja rahoitus ei ole ainoa tekijä, joka saattaa ehdokkaat eriarvoiseen asemaan. Olemme aina ja tulemme aina olemaan eriarvoisessa asemassa suhteessa toisiimme riippuen hyvin monenlaisista tekijöistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2016 vp

13.15 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kampanjakatto on mielestäni hyvin harkinnan arvoinen ajatus, mutta esitän semmoisen ajatuksen, mitä en ainakaan huomannut tässä keskustelussa vielä.

Nythän näitä selvityksiä ja tilityksiä vaalikampanjasta on tiukennettu, mikä on hyvä asia, mutta mielestäni olisi hyvä, että myös vaalirahoitusilmoituksen siihen julkiseen ilmoitukseen, mikä on kenen tahansa kansalaisen netistä katsottavissa, tulisi jokaisen läpi menneen — kaikkien niiden, jotka nytkin ovat sen velvollisuuden alaisia — tehdä selonte-ko myös siitä, mitä kampanjaosia tällä on käytetty. Nythän on täysin mahdollista, että esimerkiksi joku iso julistekampanja tai joku muu jätetään vain ulkopuolelle. Se ei näy näissä tiliotteissa, mitkä Valtiontalouden tarkastusvirastolle toimitetaan, eikä niissä ilmoitetuissa kampanjakustannuksissa. Eli siis tämmöinen (Puhemies koputtaa) tilintekovelvollisuus siitä, mitä osia kampanja sisältää, parantaisi tilannetta.

13.16 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minä myös ottaisin hyvin vakavasti tämän esityksen siitä, että meidän pitäisi saada jonkinlaiset kampanjakatot aikaan. On aivan totta, että vaalikustannukset ovat paisuneet vaali vaalilta ja aivan huikean isoja summia jo käytetään. Kyllä minusta myös se kansanvalta on kuitenkin tärkeämpi kuin rahanvalta, ja tästä syystä mielestäni on hyvin tärkeää palata jälleen tähän ajatteluun.

Täällä viitattiin tähän Tarastin työryhmään, jossa aikanaan tämä esitys jo oli esillä. Silloin oli kyllä harmi, että hallitus sitä ei omaan esitykseensä ottanut. Sosialidemokraatit olivat sen kannalla. Mutta nyt koska tässä on uusia hyviä syitä palata tähän asiaan, niin toivon toden totta, että voimme käydä tästä vakavan keskustelun. Minusta oli myönteistä, että esimerkiksi edustaja Zyskowicz sanoi sen, että tekään ette sano ehdotonta eitä.

Eli käykäämme miettimään tätä tärkeää asiaa, minkä edustaja Feldt-Ranta otti esille.

13.17 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos nyt vähän sarkastisesti sanon, niin kampanjakatto on yksi pakkolaki lisää. Meillä on vaalilaki, jossa on hyvin tarkkaan selvitetty rajoja, niin kuin edustaja Zyskowicz hyvin sanoi. Siellä on määritelty rajat, kuinka paljon saa mistäkin ottaa. Sille, että rajoitettaisiin vielä sitä ylärajaa ja sitä mahdollisuutta, miten kukin haluaa omia rahoja käyttää, en näe perusteita. Yksi näkökulma on se, että sehän olisi taas yksi keino heikentää kaupallisten medioiden toimintaedellytyksiä Suomessa.

13.17 **Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos miettii sitä, miten saisimme kaikki samalle viivalle, niin kyllä lähden siitä, että on hyvä olla mahdollisuuksien tasa-arvo — lopputuloksen tasa-arvoa tässä tietenkään ei voida saavuttaa, muuten jokaisella puolueella olisi sama määrä henkilöitä täällä paikalla.

Se, mitä kannatan, on pakollinen ennakkoilmoitus. Olisi täysin loogista, että äänestäjä ennen vaalipäivää tietäisi jollain tavalla sen rahoituksen, mitä on sillä ehdokkaalla, jota sitten aikoo äänestää.

Toisaalta tämä vaalirahoituksen kampanjakatto — voi miettiä sitä, erotellaanko siinä sitten sitä, että on ulkopuolista vai omaa rahaa. Mutta jos karkeasti sanoisin, lähtisin siitä, että esimerkiksi kuntavaaleissa kattona 20 000, eduskuntavaaleissa 60 000, eurovaaleissa 100 000. Pistetään katto korkealle ja seinät leveälle. Ei lähdetä liikaa rajoittamaan, mutta jonkinlaiset rajat kyllä laittaisin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2016 vp

Toisaalta myös herätän keskustelun siitä, että vaaleja pitäisi pystyä myös yhdistämään. Vuonna 2019 on aivan kestämätön tilanne: eurovaalit ja eduskuntavaalit melkein samaan aikaan. Olen erittäin huolissani siitä, minkälainen kiinnostus silloin eurovaaleja kohtaan tulee sekä ehdokkaiden että äänestäjien taholta.

13.19 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Montaa kertaa en ole tässä istuntokauden aikana ollut niin jyrkästi samaa mieltä kuin siitä, mitä edustaja Elo nyt ilmoitti. Minun mielestäni erittäin hyvä lähtökohta on se, että se ennakoilmoitus olisi se läpinäkyvyyden mittari, jolloin äänestäjäkin voi jo äänestyspäätöstä tehdessään todeta ehdokkaansa rahoituksen lähtökohdat, jolloin hän voi puntaroida siinä tilanteessa, mistä se rahoitus on tullut, ja miettiä sitten, totta kai, luottaen omaan ehdokkaaseensa, onko sitoumuksia syntynyt vai ei, ja nähdä kaiken kaikkiaan sen, mikä on sen edustajan suuntautuminen siinä omassa poliittisessa viitekehyksessä myöskin, onko hän vain maksanut puoluekannan saadessaan rahoituksen sieltä ja sieltä täältä. Mutta erittäin hyvä näkemys, ja tuen tuota näkemystä voimakkaasti.

13.20 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on tullut laajasti esiin se, että puoluekannasta riippumatta kannatetaan sitä, että jotain hillitsemistä näitten yksittäisten vaalikampanjoiden rahoitukseen pitää pystyä tekemään. Millä tavalla se tehdään, siinä vaihtoehtoja on toki useita, mutta itsekin kannatan tätä, minä edustaja Elo tässä ehti jo mainita, että pakollinen ennakoilmoitus ennen vaaleja vaalirahoituksen kokonaissummasta tehtäisiin. Mutta samassa yhteydessä minä kyllä kannatan tätä kampanjakatkoa, koska silloin kun vaaleja pakataan useampia yhteen, myös yksittäiselle ehdokkaalle vaalirahoituksen rakentaminen tuottaa vaikeuksia ja varsinkin asettaa ehdokkaat hyvin epätasa-arvoiseen asemaan pitkälti riippuen siitä, millaiset kanavat kullakin ehdokkaalla on tähän omaan vaalirahoitukseen osallistua, koska meillä edustajillakin ja varmasti tulevillakin edustajilla myös taustat ratkaisevat paljon sitä omaa julkisuutta, mihinkä edustaja Zyskowiec myös omassa puheenvuorossaan viittasi. Jollakin naama on tuttu entuudestaan, ja toiselle (Puhemies koputtaa) naaman tutuksi tekeminen maksaa rahaa.

13.21 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa nuo ennakoilmoitukset ovat jollain tavalla vain suuntaa antavia, kun olen katsonut sitten näitä lopullisia ilmoituksia. Eli niillä ei kyllä välttämättä saada sitä totuutta eikä anneta oikeata pohjaa arvioida edes sitä, mikä ehdokkaan todellinen kampanjointipaketti tulee olemaan. Minä itse harmittelen hyvin paljon sitä, että sillä keskustelulla, johon täälläkin viitattiin ja joka joitakin vuosia sitten käytiin julkisuudessa, tehtiin vain se halla, että tästä ehdokkaan tukemisesta tehtiin meillä rikollista toimintaa, eli niitä pieniäkin puroja tuntemattoman ehdokkaan on hyvin vaikea sitten saada kasaan. Nämä euromäärät, mitä täällä laissa on, ovat kyllä olleet aivan riittäviä, eikä niitä ole päästy lähellekään, kun omaa vaalibudjettia on rakennettu. Että minä toivoisin vain, että Suomessa uudelleen tulisi se kulttuuri, että jokainen omien kykyjensä mukaan tukee sitten omaa ehdokastaan eikä sitä katsottaisi niin ikävänä toimintana.

13.22 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaalirahoituksen pitää olla hyvin avointa, ja oli hienoa, kun sanottiin, että viime eduskuntavaaleissa ei ollut mitään moitittavaa edustajien vaalirahoitusilmoituksissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2016 vp

Mutta suhtaudun vähän epäilevästi siihen, jos yritykset, ammattijärjestöt ja ammattiliitot antavat rahoitusta edustajille. Pitäisi kyllä olla niin, että se katto voisi olla yksi mahdollisuus, mutta varsinkin tämä ulkopuolinen rahoitus asettaa kyllä aina ehtoja, niin että niin sanottua ilmaista rahaa ja tukea harvoin on, vaan se edellyttää jotakin.

Ja sitten tämä ennakkoilmoitus, jota edustaja Elo ehdotti, voisi olla hyvin tärkeä, ja sitä pitäisi pohtia, olisiko se ratkaisu tähän.

13.23 Eero Lehti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Seurattuani valio-kunnassa tätä keskustelua tuli mieleen, että kuinkahan paljon tässä todellisuudessa liikkuu sellaista rahaa, josta verottaja ei ole päässyt osalliseksi lainkaan. Edustaja Niikko taisi vii-tata tähän, että sitten tämä raha saattaa muuttua työpanokseksi ja jää näiden laskelmien ul-kopuolelle. Se on minun mielestäni erittäin arveluttava ja näköjään yleisesti hyväksytty tapa välttää veroja.

13.24 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin itsekkin pyy-tää puheenvuoron, kun tässä salissa aina moititaan, että oppositiosta ei koskaan tueta hal-lituspuolueiden edustajien hyviä ajatuksia.

Tässä voin kyllä kaikilta osin samastua siihen, mitä edustaja Elo tuossa ennen jo totesi tästä ennakkoilmoituksen pakollisuudesta, mikä olisi erittäin hyvä asia. Varmasti kaikki ajattelevat niin, että kyllä tänne pyrkijän täytyisi ennen vaalipäivää jo tietää, kuinka paljon rahaa se kampanja vei. Jos ei tiedä, niin sitten on varmaan joissakin taidoissa vähän vikaa.

Toinen liittyy sitten tähän vaalien yhdistämiseen. Onhan se hieman ihmeellistä, että kun Suomessa pelätään, että vaaleja ei voida yhdistää, niin tuossa länsinaapurissa voidaan käy-dä kolmet vaalit saman päivän aikana — ihminen osaa äänestää sekä kuntatasolla olevaa ehdokasta, maakuntatasolla olevaa ehdokasta että myös sitten valtakunnan tasolla olevaa ehdokasta, ja äänestysprosentti on vielä korkeampi — ja meille on Suomessa tuottanut hir-veitä vaikeuksia se, että me yhdistäisimme näitä vaaleja, ja nyt tässä keskustelussa tuli ilmi myös, että vielä uudet maakuntavaalit tähän tulevat.

Kyllä näissä kahdessa asiassa olisi meillä järkevää edetä eteenpäin.

13.25 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni tämä nykyinen vaalirahoitusjärjestelmä nykyisellä tasolla tehtynä on erittäin hy-vä. Se takaa kohtuullisen hyvän avoimuuden. Kun vaalikampanjat ovat menneet todella niin kalliiksi niin kuin ovat menneet, niin en nyt osaa sanoa, pitäisikö sitä ruveta rajaa-maan. Nyt joka tapauksessa tämä maailma on vain mennyt tällaiseksi, ja sillä sipuli.

Toisaalta sitten, jos vaaditaan etukäteen jonkunasteinen suunnitelma, miten tämä vaali-rahoitus toteutetaan, niin jokainen tietää omat rahansa, joutuuko ottamaan lainaa, mutta on-gelmahan tulee siitä, kun joku henkilö tai joku yhteisö on luvannut näille ehdokkaille vaa-lirahoitusta, niin se johtaa pian siihen, että jos sitten sitä rahoitusta ei tulekaan, niin sitten alkaa vaalien jälkeen kamala kalabaliikki, että te etukäteen ilmoititte, että näin paljon tulee tuolta rahaa, eikä sitä sitten tullutkaan. Valtava selitysten selitysten selitys. Minkä tautta me teemme tästä hommasta sen vaikeamman? Nykyinen järjestelmä, jossa katsotaan tiliot-teita myöten kaikki, on riittävän avoin ja hyvä. Jos me yritämme olla hurskaampia kuin hurskaat itse, niin se tie johtaa kyllä aika äkkiä sellaiseen umpikujaan, jonne kukaan ei ha-lua joutua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2016 vp

13.26 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä kampanjakatosta edustaja Zyskowicz piti hyvän puheenvuoron siinä mielessä, että me emme koskaan kyllä ole yhdenvertaisia. Toki sitä on hyvä miettiä, mutta sitten, täytyykö sen katon olla esimerkiksi jokaisessa vaalipiirissä sama? Meillä esimerkiksi Kaakkois-Suomessa on uusi, iso vaalipiiri, niin se kyllä asetti ihan uudenlaisia näkökulmia siihen, kuinka paljon sitä rahaa pitää olla. Ja voin sanoa, että lähtökohtani esimerkiksi eivät olleet mitkään maittavat, vaan kyllä todella omalla rahalla mentiin ja onneksi nyt sisään päästiin, kaikki eivät päässeet.

Tästä pakollisesta ennakkoilmoituksesta olen ilman muuta samaa mieltä edustaja Elon ja Myllykosken ja Räsänen kanssa, että se olisi minusta hyvä muutos, koska kyllä se kokonaisuutena ja lähteekin suunnilleen ovat siinä ennen ennakköäänestyksiä tiedossa jollain näkökulmalla, ja todella äänestäjät pystyvät siinä vaiheessa sitten katsomaan, minkälaisista (Puhemies koputtaa) rahälähteistä tämä edustaja rahansa saa.

13.27 **Veera Ruoho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan hyviä pointteja ihan jokaisessa puheenvuorossa minusta täällä. Minustakin on oikein inhimillisesti traagista se, että jotkut ottavat lainaa jopa 100 000 euroa ja sitten eivät pääsekään. Että kyllä minä kannattaisin sellaista rajoitusta ainakin myöskin tähän lainanottoon.

Sitten haluaisin mainita tästä Ylestä, että siellähän viime vaalienkin aikana tehtiin näistä kaikista halukkaista ehdokkaista semmoinen video, ja sehän on minun mielestäni oikea suunta, että annetaan kaikille mahdollisuus mainostaa itseänsä. Ja varsinkin kun Ylelle jokainen suomalainen maksaa sitä Yle-veroa, niin itse asiassa haluaisin vielä enemmän laajentaa heidän vastuutaan tällaisesta mainonnasta kaikille tasapuolisesti.

13.28 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on tullut todella hyviä puheenvuoroja, ja voisin jatkaa oikeastaan tuosta, mihin edustaja Ruoho äsken lopetti. Minusta tämä käytäntö, mikä on ollut nyt eduskuntavaaleissa ja eurovaaleissa, että Yle on antanut kaikille ehdokkaille mahdollisuuden, samanlaisen tasapuolisen mahdollisuuden esittäytyä, on erittäin hyvä.

Ennakkoilmoitus on minusta semmoinen, joka olisi hyvä: ennen vaaleja äänestäjä tietäisi, mistä se rahoitus on tullut. Kyllä jos tällainen säädettäisiin, niin totta kai me myös pystyisimme omat kampanjamme suunnittelemaan jo sen verran hyvissä ajoin, että osaisimme ne ilmoittaa ajoissa.

Mielestäni tämä katto on kyllä harkitsemisen arvoinen ja se varmasti pitäisi miettiä vaalipiirikohtaisesti, koska eroja on aika paljon. Mutta on selvää, että kampanjat ovat paisuneet niin suuriksi, että se rajoittaa kyllä ehdokkaiden saamista ja myös sitten läpimenoa totta kai.

13.29 **Mika Raatikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tarkastusvaliokunnan jäsen edustaja Lehti piti hyvän puheen aiheesta. Asiaa on käsitelty tarkastusvaliokunnassa, puhuttu siitä aika paljonkin, ja oma mielipiteeni on se, että tällainen kaikenlainen avoimuus tietysti vähentää korruptiota, siihen pitäisi pyrkiä. Kampanjakatto, en tiedä, on tavallaan hyvä ajatus, mutta jos ajatellaan, että eri puolilla Suomea kampanjat ovat täysin erihintaisia — jos ajatellaan esimerkiksi mainostamista — niin se voi olla vähän vaikea siinä mielessä tehdä. Itselleni tuli mieleen se, että kun käytimme — kuten Lehtikin — käsittääkseni lähinnä omia rahojamme emmekä muiden rahoja, niin voitaisiinko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2016 vp

miettiä, kun tähän on tavallaan tulonhankkimiskustannusta, voisiko ne saada vähennyksiin. Ehkä ihmiset käyttelisivät sitten enemmän omia rahojaan kuin muitten rahoja.

13.30 Maarit Feldt-Ranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä keskustelu on osoittanut sen, että täällä on aika laajaa huolta siitä, että nämä kustannukset ovat karanneet käsistä ja on syntynyt tällaista taloudellista kilpavarustelua. Se on selkeä uhka tasa-arvolle ja demokratialle.

Edustaja Elo käytti hyvän puheenvuoron, rakentavan puheenvuoron, siitä, että meidän pitäisi pyrkiä tämmöiseen mahdollisuuksien tasa-arvoon, ja tässä keskustelussa on tullut monia hyviä esityksiä siitä, mitä ne keinot voisivat olla. Joka tapauksessa tarvitsemme jonkunlaisia rajoituksia. Kuten aiemmin täällä edustaja Heinäluoma puheenvuorossaan kertoi, tätä asiaa on tutkittu ja asiantuntijat laajasti ministeri Tarastin johdolla ovat suositelleet ja esittäneet (Ben Zyskowitz: Meitä parempia asiantuntijoita ei tässä asiassa ole!) esimerkiksi kampanjakaton käyttöönottoa.

Joka tapauksessa tänä keväänä on oikea aika käydä tätä keskustelua ja tehdä poliittisia johtopäätöksiä, kun hallitus tuo esityksen maakuntahallinnon rakentamisesta ja siihen liittyvästä päätöksentekojärjestelmästä.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.